

mokslas • menas • literatūra

LIETUVIŲ RENGINIAI VAKARŲ EUROPOJE

Šiame numery:

- Mūsų koncertinės auditorijos išsiugdymu besisielojant.
- Lietuvių renginiai Vakarų Europoje.
- Iš Santaros – Šviesos suvažiavimo.
- Naujoji rumunų poezija.
- Iš rumunų poezijos.
- Išpūdžiai iš Antano Lipskio parodos Chicagoje.
- Azorinas lietuviškai.
- Dėmesys M. K. Čiurlioniui Vakarų Berlyne.
- Lietuviškos temos slavistų suvažiavime.

JONAS GRINIUS

Kažin ar buvo kada toks gyvas lietuvių kultūrinis judėjimas Vakarų Europoje kaip šių 1979 metų vasarą? Juk jis pasireiškė net trijose Europos valstybėse: Anglijoje, Belgijoje ir Vakarų Vokietijoje (šioje net dviejuose miestuose). Šis judėjimas pirmiausia parėjo nuo IV Pasaulinio lietuvių jaunimo kongreso, kuriam daugiausia atstovų ir svečių davė Jungtinių Amerikos Valstijų ir Kanados lietuviai. Tačiau šių metų vasaros kultūriniam įvairumui nemažo svorio įnešė ir 26-oji Lietuviškųjų studijų savaitė, kuri vyko beveik tuo pačiu laiku (VII. 20 — 27) kaip Jaunimo kongreso studijų dienos Altenberge Vokietijoje. Jei nežiūrėti turinio, Studijų savaitė šį kartą praplėtė "geografiją", vyko Belgijoje, glubojama Lietuvių bendruomenės, kuriai vadovauja energinga tautietė p-nia St. Balus.

Louvain — la — Nouve arba Naujasis Luvenas

Lietuviškųjų studijų savaitės dalyviams, kuriems gal nebuvo įmanoma išmatuoti visų organizacinių sunkenybių, tekusių negausiems Belgijos lietuviams, buvo labai nepaprasta aplinka — katalikų universiteto patalpos Naujame Luvene. Tai naujai pastatytas ir dar tebestatomas miestelis tik vienam universitetui su jo auditorijomis, laboratorijomis, seminarų bibliotekomis, studentų bendrabučiais, profesorių ir tarnautojų butais, valgyklomis bei krautuvėmis.

Yra ir Vokietijoje miestų (kaip Heidelbergas ar Tuebingenas), kur nuo seno žymų gyventojų procentą sudaro universitetų personalas su studentais, tačiau drašiai galima teigti, kad Belgijos Louvain — la — Neuve yra vienintelis visoje Europoje, kur ne tik gyventojų dauguma studentiška, bet visa miestelio statyba yra pajungta universiteto poreikiams. Sakysim, geležinkelio stotelė traukiniams sustoti ir išvažiuoti yra įrengta tunely po centriniu universiteto administracijos pastatu; po juo šalia geležinkelio bėgių eina autostrada, arba greitkelis, iš kurio išsukti į automobilių garažus vėl

kuriai kritinei analizei. Ryšium su tuo legalizuojamas dainininko fizinės medžiagos stačiai fetišiško garbinimo kultas, užsimerkiant net prieš esmingiausias jo talento asmenybės trūkumus.

Jeigu analogiškų reiškinį gaušybė ir bauginant dar mūsų kultūrinio elito "rinktinę", kaip regesyvus įstrigimas primityviam pelningumui, tai mūsų šviesuomenės vidurkinė masė turbūt taip ir baigs savo amžėlį darniojo egzistencijos su jais.

O kurlink pasuks mūsų jaunimo auditorija? Jeigu jo vardai pajęgti jį uždegti stipresne ambicija "siekti ten, kur vyždis nepasiekia", negi jis pasipurtęs negalėtų gerokai šoktelėti aukštyn,

Staubout Dierick Bouts (1410-1475)

Aitorius panels Sv. Petro bažnyčioje, Louvaine, Belgijoje

Pranašas Elijas dykumoje

tegalima po tuo centriniu pastatu. Kitaip to didelio požeminio garažo nebūtų galima nė rasti.

Tačiau Naujame Luvene įdomiausia ne tiek visų kelių susibėgimas į universiteto centrai, kiek kova su plokštuma ir tiesiąją linija statyboje. Kai šių laikų vadinamose moderniose miestų pastatuose vyrąja monotoniška tiesioji linija, tai šitame universitetiniame miestely architektais su ja taip sėkmingai kovoją, kad jos nekūrybinį nuobodumą yra nugalėję, ją sulaužydami.

Šitam tikslui yra pasitarnavę gatyvų laukinis grindinys (terenas), kuris čia kildamas, čia leisdamas žemyn, lyg tyčia neleidžia namais išsirikiuoti tiesiąją linija. Todėl ir studentų bendrabučiai visai nepanašūs į karėvinių blokų, nes jų sienos vis nevienodo aukščio ir nevienodais tarpais įlaužtos, nes pastatytos vienodoje plotmėje. Kad ir tiesios plokštumos nekristų į akis, sienų raudonos plytos paliktos netinkuotos (neglaistytos), tartum tie gausūs ir įvairūs trobesiai dar nebūtų visai užbaigti. Tiesių linijų ir tiesių plokštumų lyg daugiau matyti seniausiai pastatytoje universiteto dalyje, kur jau yra ir paaugusių medžių. Naujaujoje dalyje medžių beveik nėra, arba vienas antras įsodintas į statines tartum į vazonus.

Taigi šitokio dar nebaigto (lyg laukuose) universiteto miestelio vienoje didelėje auditorijoje vyko 26 Lietuviškųjų studijų savaitės paskaitos, o jų dalyvių dauguma gyveno studentų bendrabučiu kambariuose.

Palikęs mus senius plėkti senatviškoj inercijoj? Kodėl šioj svaigalų bei narkotikų gadyneje jaunimui nesviesti sau naujo sublimacinio šūkio: būkime meno narkomanais ir grožinės muzikos alkoholikais pačia gerąja prasme! Taip sušukus, mūsų šauniesiems lapinsrikams, vasačiems, govėdams, strolioms, lamsatyčėms, jautokaitėms ir kitiems, gal ne tiek žinomiems jaunimui vardam, ar tai muzikuojant ar su plunksna, dar reikės daug ir sunkiai padirbėti, kad savo jaunesniojo kartoj galėtų sukelti naują dvasinį sąjūdį, kuris aną aukštinę J. Keliuočio auditorijos svajonę imtų jau palaipsniui tikroviškai realizuoti.

Ši studijų savaitė skyrėsi nuo kitų ne tik nebaigto miestelio įdomia aplinka, bet ir dalyviais. Nors IV Jaunimo kongreso ruošėjai spėjo, kad į Studijų savaitę

Belgijoje atvažiuos iš JAV nemažai svečių, kurie negalės daryvauti Jaunimo kongrese, bet norės pamatyti bent jo užbaigą, tačiau tokių tebuvo tik keletas — vienas antras jaunesnis veidas, o kiti vyresnio amžiaus asmenys.

Bet šioje Studijų savaitėje buvo gerokai pasikeitęs prelegentų sąrašas. Seniau jų dauguma vis būdavo iš Vakarų Vokietijos. Šį kartą išėjo atvirksčiai. Jei neskaityti kun. dr. P. Celiešiaus, kuris pravedė susimąstymus apie Kristų per rytines pamaldas, iš Vokietijos tebuvo tik du paskaitininkai. Tarp jų nepasirodė nė dr. K. J. Čeginskas, kuris visose ankstesnėse savaitėse būdavo tarp labiausiai mėgstamų prelegentų. Turbūt stengdamiesi atnaujinti paskaitininkų sudėtį, šios Studijų savaitės rengėjai ir moderatoriariai (dir. V. Natkevičius ir dr. J. Norkaitis) savo žvilgsnį buvė nukreipę į Jungt. Amerikos Valstybes, iš ten pakviėdami keturis profesorius, kurių trys Europoje tarp lietuvių dar nebuvo pasirodė su savo paskaitomis. Jeigu prie šių keturių dar pridėtume pusiau bostoniškį dr. V. Vasyliūną ir atimtume neatvykusį dr. A. Greimą (iš Paryžiaus), tai Amerikos lietuviai profesoriai sudarė visą pusę paskaitininkų. Kaip paprastai didesni susibū-

rimai be įžangų neapsieina. Tai gi ir šią Studijų savaitę tokia įžanga iš vakaro pradėjo p-nia St. Baltus, supažindindama su Belgijos lietuviams. Kitą rytą moderatorius V. Natkevičius papasakojo trumpai Studijų savaitės istoriją, supažindindama su atsistais gero linkinčiais raštais ir davė žodį sveikintojams. Tarp jų žymiausias buvo visos PLB pirmi-ninkas V. Kamantas, kuris be padrasinimo žodžių dar buvo atvežęs ir dovanų. Po to pirmasis į darbą buvo įjungtas "amerikietis" dr. Rimvydas Silbajoris. Kalbėdamas apie tai, kaip mūsų rašytojai prozininkai reiškesi Lietuvoje 1968 — 1978 metais, profesorius įsitikino, kad per minėtą dešimtmetį jie visi, kad ir nesipriešindami viešai niveliuojančiam socialistinio realizmo spaudimui, pajėgė pasireikšti individualiais savo veidais neva trimis srovėmis. Tai, atrodo, duoda vilčių dar vaisingesnei atečiai.

Antras "amerikietis" dr. Kestutis Škrupskelis kalbėjo apie žmogų, kaip jis iš esmės atrodo marksistams (dirbanti ir šitaip save keičianti būtybė) ir kaip ji mato mūsų tremties filosofai dr. J. Grinius ir dr. A. Maceina, kuriems žmogus yra stokojanti būtybė, besistengianti save papildyti kultūrine veikla ir vis dėlto pasiliekanči atvira, reikalinga pagalbos dėl blogio (mirties) grėsmės.

Trečiasis "amerikietis" dr. Z. Rekašius, kalbėdamas apie lietuvių spaudą išėivijoje, pirmiausia pažūrėjo į lietuvių laikraščių paradoksalę būklę lietuvių kultūros istorijoje (vienas tų paradoksų — niekur negirdėtas Europoje spaudos draudimas). Savotiškas paradoksas iškyla lietuvių spaudoje Amerikoje. Nors kai kuriems laikraščiams matyti išsėmimas ir netolimas galas, jie neketina reformuotis, kad išsigelbėtų. Tai girdint, darėsi liūdna. Bet apskritai visi svečiai profesoriai kalbėjo laisvai, kaip kas tik elegantiškai, tik retkar-karčiais tepažvelgdami į raštą; todėl jų klausyti buvo miela.

Sukautvinės paskaitos

Kadangi šiemet sukanka 400 metų nuo Vilniaus universiteto pradžios, šią svarbią Lietuvos mokslo įstaigą rengėjai buvo užsimonę paminėti net trimis paskaitomis. Jų didžiąją dalį jie buvo pavedę dviem istorikam "romėnams" — dr. Povilui Rabi-kauskui ir dr. Povilui Jatuliui. Zvelgdamas į Vilniaus universiteto pradžių arba Vilniaus akademiją iki jos ir jėzuitų ordino uždarymo 1773 m., jėzuitas profesorius P. Rabiukas gal daugiausia pateikt mažai žinomų ir nežinomų faktų apie Akademi-ją, pabrėždamas jos tarptautinį pobūdį bei reikšmę, bet taip pat jos lietuvišką, kad ir besikeičian-tį branduolį. Apie Vilniaus universitetą po II-jo Pasaulinio karo kalbėjo žymusis lietuvių disidentas Tomas Venclova, kuris pats 1954 m. buvo tapęs studentu Vilniaus universitete ir vienerius metus buvo pašalintas iš jo ryšium su byla prieš studentų li-

(Nukeita į 2 psl.).

Kertinė Parastė

Mūsų koncertinės auditorijos išsiugdymu besisielojant

Dažnam koncerte, stebint mūsų klausytojų muzikinio skonio banalumą, ne sykį mano vaizduotėje iškyta anų laisvės laikų "Naujosios Romuvos" žurnalo redaktoriaus Juozo Keliuočio brangus siluetas. Vienas jo specifinių rūpesčių dar tada nepriklausomos Lietuvos trečiojo deka-dijoje buvo išugdyti kokybiškai bei kiekybiškai patenkinamą mūsų koncertinę, pirmiausia simfoninę auditoriją. Ir taip, daugiausia jo pastangų dėka, Kaune atsirado anie sekmadieniniai su meile nešami ir žmones Vinco Kudirkos simfoniniai koncertai, kuriems populiarinti savo kultūriniam žurnale Keliuotis buvo ir mane, tuomet dar konservatorijos studentą, pastelkęs. Kei-tuotis jau tada tikėjo, jog koncertų salė esanti gal pati intymiausia vieta mūsų dvasiniam tūliui pažinti. Ešą su aukštesne savo dvasios evoliucija mes kartu išvystysime jautresnius žiupučius ir muzikinio meno apraiškų percepcijai. Tad svarbiausia esą išsiugdymu mūsų koncertinei auditorijai kultūrinę padermę gry-toji meno apraiškų jieškančių entuziastų.

Aiman, ši jo anuomet kiek ut-pisškai atrodžiusi svajonė nė kiek dar nesurealėjo ir dabar po beveik pusės šimtmečio, po tiekios metų mūsų dvasinio brendimo kančioje ir visų kultūrinio saly-čio su Vakarais odisėjų.

Antai savo lietuviškų simfo-ninių koncertų rengimo pastan-gų mes dar nepajėgiam bendrai sukonsoliduoti, suvisuotinti, elimi-nuojant jas iš siauro tarporga-nizacinių aistrų žaidimo lauko. Šis vienas skaudulys, jau galėtų būti atskira didelė tema mūsų kultūrsociologinio skerspjūvio eseistui.

Bet nusileiskime į mum labiau-čiai įprastinę vokalinių koncer-tų plotmę. Vargai vargeliai ir čia lapoja. Juose mes matome dar tik

civilizuotai apsirėdžiusią, gražiais kaklaryšiais bei puošniom suknelėm dėvinčiųjų minią, bet ne kultūriškai integraciją, gilesnius muzikos meno aspektus absorbuojančių klausytojų auditoriją. Sakau tai todėl, kad mūsų širdies fokusas giliau įsminga, prispa-žinkime, beveik tik pramoginio sukirpimo kūryba! Publikos ir spaudos meno vertinimų pano-ramoje mes išvystame vis dar vy-raujančio kultūrinio prasčiokiškumo tiesiog klasinių vaizdų. Vietoj keliuotinio tipo meno entuziastų auditorijos mūsų kon-certuos neretai siautėja asmeni-nių, grupinių ar net epikurietinių stimulų pagrindais susi-formavusios gėgės. Tad net iš-oriniai didelis koncerto pasiseki-mas kartais dar nereiškia nei menininko, nei meno triumfo, o tik kurią nors nuosmūkinę kon-vulsiją. Juk mūsų atsiminimų kolekcijoje, manau, dar ilgam ne-įsėdils tie aiškiai skandalingi mū-sų vokalinių raišių pasirody-mai, kuriuos jų asmeniškai įgal-vanizuotų bičiulių gėgės vis tiek pat palydėjo trankiomis iš-forsuoto džiugesio ovacijomis bei bisais, o spauda šauniomis recen-zijomis!

Jeigu tokiais stebuklingais pra-jovais pas mus džiaugiamasi net bebalsio dalyje, tai tik įsivaiz-duokite, kokios rojiškos perspektyvos prie mūsų kultūrinio skobnio atsiveria tiem vokalistam, kurie jau turi tą pagrindinį minimumą, ne jų pastangų išdava, bet Dievo dovaną — gerai rezonuojantį balsinį padargą! Nors tokie bal-singieji savo meniniu talentu kartais tebūtų ir didžiausi trafa-reto ir to paties dainavimo skur-džiai, tatau jau mums joks galvo-sopis, nes mūsų publikos ir net kritikos biržoje talento kūrybin-gumas tekotiruojamas kaip ne-reikšmingas priedas prie balso. Težėdami jiems išsinesis panegi-rikas, tobulai užsičiaupiam bet

Lietuvių renginiai Vak. Europoje

(Atkelta iš 1 psl.)

teratūrinę antologiją "Kūryba". Buvo įdomu išgirsti gyvus išpūdžius apie to laiko Vilniaus universiteto veido keitimąsi ir apie studentų opozicijos pasirodymą per Vengrijos sukilimą 1956 m. Gal įdomiausia buvo sužinoti, kad rašytojas Justinas Marcinkevičius savo apysaką "Puši, kuri juokėsi!" yra parašęs pagal saugumiečių policijos tardymo medžiagą.

Apie Adomą Varną jo 100 metų sukakties proga šiltai kalbėjo dailininkas *Alfonso Krivickas*, kuris savo ir Vilniaus un-to paskaitas buvo sugyvinęs paveikslais, o prof. *dr. Vytenis Vasyliūnas* taip pat A. Einšteino 100 metų nuo jo gimimo proga mėgino išaiškinti "profanams" skirtumus tarp specialiosios ir bendrosios reliatyvumo teorijos. Apie vokiečių teologą *Karolį Rahnerį* jo 75 metų sukakties proga kalbėjo kun. *Augustinas Rubikas*.

Jis įdomiai išdėstė šio tarptautinio masto teologo pažiūras apie žmogų, kuris savo gelmėmis yra atviras ne tik pasauliui, idėjoms, bet ir transcendencijai — Dieviui. Su tom kun. A. Rubiko ir dr. K. Skrupskelio paskaitomis ir trijulė derinosi "šveicaričio" kun. *dr. Jono Juraičio* nesukaktvinę paskaita apie žmogaus taurumo kilmę, sukėlusį gana gyvas diskusijas.

Vertinant šios savaitės paskaitas, galima tarti, kad jos visos buvo įdomios, visos buvo palydimos klausimu, tik pasiliko nevisai aiški, kodėl jos visos buvo humaništinės, kodėl nebuvo nė vienos sociologinės, nė politinės, kaip būdavo įprasta. Argi šiemet nebuvo sukakę 40 metų nuo Ribentropo — Molotovo pakto ir II-jo pasaulinio karo?

Meninių priedų puošmenos

Lietuviškųjų studijų savaitės patrauklumo suteikia įvairūs meniniai priedai. Taip buvo ir ši karta. Tik reikia apgalvoti, kad literatūrinis vakaras išėjo išblaškytas. Vieną vakarą savo kūrinius skaitė *Ichokas Meras* ir *Lydijsa Simkutė-Pocienė* (iš Australijos), o *Irena Naudžiūnaitė-Jorg* savo poeziją gavo skaityti prieš Bostono etnografinio ansamblio "Sodauto" spektaklį, kuris savo gausiais dalyviais ir dainomis nustelbė grynai žodinę kūrybą. Ir pats "Sodauto" nebuvo ryškus, nes savo vaidinimą ir dainas turėjo atlikti lygioje plotmėje su svetaine — nebuvo patalpos su scena. Bet už tai iki nuovargio menu, — tiesa, nelietuviški, — buvo prisiskonėta ekskursijoje po Belgijos miestus.

Pirmiausia buvo aplankytas senasis Luvenas, kuris yra flamiškėje teritorijoje apie 30 km. nuo valoniškai prancūziško Naujojo Luveno. Senasis Luvenas, kur yra ne vienas lietuvis studijavęs teologiją ar filosofiją (flamiškai jis vadinasi Leuven) pasirodė esąs labai gražus. Nors nedaug jam buvo skirta laiko, tačiau vis tiek metėme žvilgsnį į jo katedrą, jo universitetinę biblioteką su bokštu, jo senąją gotiškąją rotušę, ir supratome kokį estetinį nuostolį turi pakelti tie studentai valonai, kuriuos flamai priverė išsikelti į laukus, į Louvain — la — Neuve. Tai kas, kad jiems pristatyta laboratorijų ir net Cyklotronas atomų mokslui supūsti? Bet jie neturi ir niekada neturės tokio nuostabaus grožio paminklo, kokias yra žaismingoji rotušė Sename Luvene. Ją juk galima laikyti Vilniaus šventos Onos sesute, arba bent grakščia tetule.

Mažai matėme Gentą ir jo senosios architektūros margus namus — paminklų, tačiau beveik iki valios atsigręžėme Briugės miestu. Gal ten antraiėlis reikšmės turėjo karpinių (dentel-

les) fabrikėlis, bet už tai pirmos rūšies buvo viešoji aikštė, bažnyčios, muziejai. Nors tie muziejai nėra dideli, bet jie turi retos vertės kūrinių. Ypač ne vienas mūsų Studijų savaitės dalyvis nustebė, kai vienos bažnyčios altoriuje išvydo arba prisiminė užmirštą Michelangelo Bounarroti jaunystės kūrinį — baltąją statulą Madonos su Kūdikieliu. Tačiau ir šios retenybės neužteko. Norėdami mus visai priglušinti Belgijos miestų turtingumu, Belgijos lietuviai pavakary mus dar nuvežė į sostinę Brukselį. Pasigrožėję šio miesto nuostabią rotušę bei jos aikštę, dar išgirdome prof. *Vyt. Vasyliūno* išpūdingą vargonų koncertą, kurį Šv. Mykolo gotikinėje katedroje klausėme ne vieni, bet su nemažu būriu belgų. Būtų buvę įdomu sužinoti, kaip jiems patiko šalia didingojo J. S. Bacho ir lietuviu *Vyt. Barausko* komplikuota "Gloria urbi".

Po gražių Belgijos miestų kelionės rytojaus diena atrodė pilkoka, nes Naujasis Luvenas su savo neeiline architektūra atrodė lyg kažin koks ištrėmimas į laukus. Tačiau šitokia nuotaika beteko gyventi tik pusantros dienos. Penktadienį po *vyskupo A. Deksnio* atlaikytų Šv. Mišių dalyviai pradėjo skirstytis su viltimi, kad kitą vasarą (kaip vakar buvo nutarta) vėl susitiks 27 Liet. studijų savaitėje Austrijos Innsbrike rugpjūčio pirmoje pusėje (9 — 16 d.). Tuo tarpu ne vienas dar skubėjo į Koenigsteiną (Vak. Vokietijoje) bent pasisvečiuoti IV Jaunimo kongreso baigiamąjoje daly.

Jaunimo kongreso talentų vakaras

Nors pašaliečiams nebuvo galima dalyvauti Jaunimo kongreso eigoje, vis tiek lietuvių jaunimo, išblaškto po visą pasaulį, kūrybines pastangas buvo įmanoma šiek tiek pamatyti dviejose renginiuose. Pirmiausia buvo galima aplankyti nedidelę (13 asmenų) dailės parodėlę, kurioje buvo keli tikri talentai, nors savo karikatūrų skaičiumi (iš amerikiečių politikos) dominavo L. Kojelis. Už parodėlę žymiai imponantiškesnis atrodė muzikos ir dainos talentų vakaras. Jis būtų galėjęs labiau nuždinginti tiek patį jaunimą, tiek vyresnius tautiečius — svečius, jei daug ko nebūtų pražudę nesutvarkyti garsiakalbiai. Nedaug ką pagelbėjo ir pranešėjos programos pakeitimuose.

Kad ir nebuvo galima tiksliai orientuotis programoje, vis dėlto talentų vakarą reikia pagirti trimis atžvilgiais. Pirmas, tarp pianino ir gitaros atliekų buvo taip pat tokių, kurie skambino savo pačių sukurtas kompozicijas. Pvz., viena studentė su gitara be svetimų dainų dainavo ir savo pačios kompoziciją, sukurtą specialiai šiam jaunimo kongresui. Antra, su gitara atliekamos dainelės buvo saikingos ir grakščios, be to laukinio riksmo ir triukšmo, kurie dabar atrodė tokie madingi. Trečia, buvo gražiai įvestos ir išryškintos lietuviškos kanklės. Nors jos nelabai tinka didelės erdvės salei, tačiau *Mirgai Bankaitytei* grojant A. Mikulskio kompoziciją, jos kanklės skambėjo kaip sidabrinė arfa, Reikia dėkoti organizatoriams, kad į baigiamąsias Šv. Mišių pamaldas jie buvo pakvietę M. Bankaitytę. Be jos švelnių kanklių per Komuniją ir *prel. L. Tulabos* patriotiško pamokslu tos pamaldos būtų atrodžiusios kaip eilinė lietuvių šventė. Kai kas dar pasigedo bent vienos giesmelės iš Toronto "Volungių". Ar jos per užbaigiamąsias pamaldas nebuvo bažnyčioje, ar jos nemokėjo nė vienos religinės giesmės? Galia... Bet šiais klausimais jau užkabina dar vieną Jaunimo

Albrecht Duerer (vokietis, 1471-1528) Riteris, mirtis ir vėlinas

kongreso renginį, kuris programoje buvo pavadintas

IV PLJK uždarymo koncertas

Tai buvo vyresniojo jaunimo, beveik specialistu, mišrus koncertas. Jo pirmąją dalį pradėjo ir užbaigė "Volungės" oktetas, sudainuodamas 12 lietuvių kompozitorių dainų. Šviesiai (gelsvai) apsirengusios ilgomis sukniomis 8 "volungės" scenoje atrodė grakščiai. Protarpiais saikingai judėdamos, jos leido spresti, kad taiko ir lengvą estrados dainą. Tik kilo klausimas: kodėl jų grakščios dainos beveik to paties stiliaus ir kodėl jų okteto vadovė *Dalia Viskontienė* buvo per rimtai apsirengusi?

Koncerto pirmosios dalies vidury (tarp "Volungių") pasirodė su solo dainomis, *dr. R. Lamp-saitytės* palydimas pianinu, daug kam pažįstamas *Ričardas Daunoras*. Jis niekuo nenustebino, o greičiau nuliūdino: atrodė šiek tiek pavargęs, bet, svarbiausia, kartojo jau ne kartą girdėtas dainas, tartum nejausdamas, kad ir dainininkui reikia šiek tiek atsinaujinti.

Visai nauja atrodė antroji koncerto dalis, kurią atliko Bostono lietuvių etnografinis ansamblis "Sodauto", suvaidinęs "Kaimo vestuves". Geroje scenoje jis čia atrodė laisviau ir įdomiau negu Naujajame Luvene. Ansamblio dauguma buvo ne tik geri dainininkai, bet ir neblogi aktoriai. Ypač gerai — skaitė kvieslio oraciją *V. Dabrla*. Vaidinimo valanda prabėgo nepastebimai. Abejonių kilo tik dėl dainų ir šokių. Trijų sutartinę atrodė per daug ir tik vienas rate-

lis — šokis visoms vestuvėms — per mažai. Argi kaimo vestuvėse jaunimas nešokdavo? Be abejo, kad scena nėra gyvenimo tikrovė, betgi mes žiūrėjome etnografinio ansamblio. Suprantama, kad į vestuvių vaidinimą įvedus 2 — 3 šokius, būtų gerokai ap sunkinti dainininkai — vaidintojai. Tačiau be šokių vestuvės lieka lyg iškreiptos. Šitokias rodatant svetimtaučiams, jos gali likti nesuprastos, ir nežinia, kaip šis gražus ansamblio sumanymas atrodė lietuvių jaunimui, kuris mūsų kaimo vestuvių nėra matęs nė iš tolo?

Kongreso uždaramasis posėdis

Moderniškų papročų žinovams paliekant spresti apie Jaunimo kongreso baili vienoje geriausių Frankfurto saliu, reikia kelis žodžius pasakyti apie kongreso uždaramąjį posėdį. Jis buvo gražus, darnus. Buvo malonu matyti estradoje prie ilgo stalo susėdusius Jaunimo sąjungos ir jos kongreso pareigūnus, o jų tarpe Europos lietuvių vyskupą *A. Deksnį*, Lietuvos diplomatomis atstovavusį *dr. Al. Gerutį*, PLB pirmininką *Vyt. Kamantą*. Buvo gražu matyti jaunosius darniai sutariant su "seniais", bet dar maloniau buvo išgirsti, kad lietuvių jaunimas, pasklidęs po visą pasaulį, pakartojo savo pažadą dėtis prie Lietuvos laisvės atgavimo ir rūpinintis lietuvių kultūra kaip lietuvių tautybės pagrindu.

Džiaugiantis šitokiais bendrais pareiškimais, vis dėlto buvo pasigesta šokių tokių konkretybių. Sakysim, uždaramajame posėdy būtų buvę įdomu sužinoti,

Santaros - Šviesos šių metų suvažiavimas

Dvidešimt šeštasis Santaros - Šviesos federacijos suvažiavimas įvyko įprastinėje vietoje (Tabor Farmoje, Sodus, Mich.), įprastiniu laiku (savaitėje po Darbo šventės, rugsėjo 6 — 9 dienomis), su įprastiniai turininga programa, bei įprastiniu mažiau įprastinio pobūdžio svečiu kalbėtoju, garsiuoju sovietiniu disidentu *Aleksandru Ginzburgu* šeštadienio pavakarėje. Paviršutiniškai nuo daugelio kitų šis suvažiavimas skyrėsi ne bent tematiniai stipriai į porą taškų sukoncentruota programa ir logiškesniu paskaitų išdėstymu, ju nesugrūdant į sunkiai įmanomus laiko rėmus.

Suvažiavimas pradėtas ketvirtadienį po pietų Eglės Žygaitės paskaita apie "1529 metų Lietuvos statutą kaip etnografinį dokumentą", kurią sekė *Algis Mikūnas*, šnekėjęs apie "Liberalizmą ir dabartines jo įtakas į žmogaus teisių supratimą", plačiau supažindinęs su šiandieniniu dešiniųjų intelektualų sąjūdžiu Prancūzijoje.

Po vakarieniškos mažoji salė jau vos betalpinavo vis gausėjantį klausytojų Violetos Kelertienės prarastam supažindinimui su naujausia Lietuvos dailininkų kūryba skaidrėse, neseniai atsivežtose iš Vilniaus, kur ji kelis mėnesius rinko medžiagą moksliniam darbui. Galia, kad įdomia demonstraciją teko vos įpusėjęs nutraukti, perdegus vienai prožektoriaus lemputei... Vakara užbaigė čia viešs jaunas Lietuvos muzikas *Feliksas Bajoras*, aptardamas naująją tenykštę muzikinę kūrybą ir ją demonstruodamas magnetofono juostoje. Klausytojai turėjo progos išgirsti porą ilgesnių F. Bajoro ir B. Kutavičiaus kūrinių.

Ankstyvą penktadienio rytą *Leono Sabaliūno* įdomiai prarastas pašnekesys su *Vincu Rasteniu* (apie jo darbą su nepriklausomos Lietuvos vyriausybe), parodydama, jog reikia įsitraukti erdvesnių patalpų ir antrajai priešpiečio paskaitai — *Kazio Almeno* "Kvantifikuotos rizikos problemai demokratinėje santvarkoje" — teko keltis į didžiąją salę — "daržinę". Kaip ir reikėjo laukti, K. Almenas, karštas atominės energijos propagotojas, ir ši sykį įrodinėjęs šios energijos praktišką sau-

gumą, susilaukė kietokos opozicijos (*Z. Rekašius*, *A. Gureckas*) ir tik pietų varpas išgelbėjo nuo "kraujo pralieimo"...

Visa penktadienio popietė buvo pašvęsta literatūrinei kritikai. *V. Kelertienė*, svarsčiusi "LITERATOROS LANKU" kritiką šiandieniniu žvilgsniu" ir paskaitos pradžioje pasistačiusi sau klausimą: ar pasireiškimai šiame žurnale reprezentavo išsivijusios kritikos aukso amžių, ar maištaujančio jaunuolio pasipardymą? Tiesioginio atsakymo nedavė, nors teisybė, atrodo, matė kažkur apie vidurį, taigpi pripažindama, jog toji lankininkų kritika nuo penkiasdešimtųjų metų kritikos Amerikoje ne taip jau baisiai skyrėsi... *Alina Staknienė*, apžvelgusi literatūros kritiką šiandieninėje Lietuvoje, priėjo išvados, kad jos lygis gana aukštas, kad ji turi gerą vardą Sovietų Sąjungoje, tačiau padėtis nesanti lengva, ir iš esmės toji kritika vis dar sekanti menui iš paskos... Simpoziume pavadintame "Nuo idėjos iki teksto: lietuvių kritikos nenuėmtais kelias", kurį pravedė *Rimvydas Šilbajoris*, šalia minėtų paskaitininkų dalyvavo ir *Ilona Maziliauskienė*, kuri savo paskaitą apie *Romuladą Lankausko* kūrybą skaitė šeštadienio popiečio programoje.

Penktadienio vakarą užpildė itin įdomus dailininkės *Aleksandros Kašubienės* pašnekesys apie erdves skulptūrą, gausiai pailiustruotas jos darbais skaidrėse, o taigpi dail. *Vidos Krištolaitytės* prarastas pasikalbėjimas su iš Paryžiaus atvykusiu dail. *Pranu Galliumi*, kurio darbų paroda ten pat ir buvo atidaryta.

Vincu Trumpos šeštadienio rytą skaitytoji paskaita "Laisvės našta" buvo paskutinė iš ciklo (prieš tai — *A. Micūnas*, *K. Almenas*) nagrinėjančio laisvės problema įvairiuose praktiškuose aspektuose. Jas lyg ir susumavo *Vytauto Kavolio* prarastas pašnekesys "Laisvės šiandien: naujos problemos ir kintančios perspektyvos" su *A. Gurecku*, *J. Smulkščiu*, *A. Mickūnu* ir *K. Almenu*. Plačiąja prasme šiai temai skirtinas ir pasikalbėjimas su *Aleksandru Ginzburgu*, didžiąja dalimi sveičiui atsakinėjant ir publikos pateikiamus klausimus,

ar jaunimo kongresas svarstė lietuviškųjų parapųjų reikšmę išsivijai ir kokias padarė išvadas. Ką kongresas manė apie mokslus baigiančio jaunimo išjungimą ir kultūrinės lietuvių draugijas, tokias kaip Lietuvos katalikų mokslo akademija, Lituanistikos institutas, Lietuvos istorikų draugija, Lietuvos inžinierių, gydytojų, žurnalistų sąjungos, Lietuvos fondas?... Ar Jaunimo kongresas svarstė ir ką mano jo atstovai apie lietuvių spaudą išsivijoje, kad su jos laikraščiais netrukus neatsitikytų taip, kaip neseniai atsitiko su "Keleivio" savaitraščiu Bostone, kur jis mirė? Gal apie šiuos ir kitus panašius reikalus sužinosime iš nutarimų, kurie bus atspausdinti laikraščiuose? Ir jei nieko daugiau nesužinosim, vis tiek IV Jaunimo kongresą reikia vertinti teigiamai ir kai kuo net stebėtis, ypač techniškąją puse, kur daug smulkmėnų atrodė, veikė tiksliai apgalvotai. Tai buvo plačios apimties organizacinės pratybos gausiems kongreso ruošėjams, kurių asmeninio įnašo nesužinos tiksliai niekas.

Bet, žinoma, daug svarbiau, kad iš gausių (ca. 450) jaunimo kongreso dalyvių ir atstovų būtų atsiradę bent kelios dešimtys asmenų, kurie savo protu ir širdimi būtų pajutę lietuvių tautinio solidarumo svarbą — vieną meilės formą, be kurios nėra kūrybos, nei kitų didelių darbų. Tos meilės lietuvių tautai, jos jaunimui ir lietuviškajai kultūrai neabejotinai parodė IV Jaunimo kongreso rengėjai. Jeigu jų meilės pavyzdžiu paseks žymi kongreso dalyvių dalis, reikės nuosirdžiai tarti dėkui Dievui ir visiems tautiečiams, kurie savo darbu ir savo lėšomis igyvendino šių metų vasaros didžiausią kultūrinį renginį — IV Pasaulio lietuvių jaunimo kongresą Vakarų Europoje.

juos ir atsakymus Aušrai Jurašienei verčiant iš rusų kalbos. Jo klausėsi ir triukšmingas ovacijas kėlė (jei kai kuriais atsakymais murmėjimu ir parodydama ne visišką pasitenkinimą) sausakimšai didžiąją salę užpildžiusi publika...

Pilną salę sutraukė ir šeštadieninis literatūros vakaras, skirtas prieš 15 metų tragiškai auto katastrofoje žuvusiam poetui *Algimantui Mackui* pagerbti. Jame gyvojo poeto prisiminimais, jo poezijos sukeltais išpūdžiais ir jame dedikuotais savosios kūrybos eilėraščiais su publika dalinosi *Zivilė Bilaišytė* ir *Jurgis Blekaitis*... Trumpą žodį tarė ir rašytojas *Liudas Dovydenas*.

Nerija Linkevičiūtė baigminiam rečitalyje solo padainavo *V. Marijošaus V. Klovas*, *F. Bajoro* ir *D. Lapinsko* kūrinius, gi *Bernardas Prapuolenis* — *F. Bajoro* šėšių dainų ciklą "Karnavalas", atlikta pirmą kartą. Abu solistai dar padainavo keletą *D. Lapinsko* parašytų duetų. Pats jiems akompanavęs kompozitorius *Darius Lapinskas*, kaip ir *Feliksas Bajoras*, buvo publikos ivertinti karštomis ir ilgomis ovacijomis taigpi ir jų kūrinius su įsijautimu ir jaunatviška energija atlikę solistai, turėję padainuoti dar keletą dainų "virš programos"...

Suvažiavimas užbaigtas sekmadienį *Vincu Rastenio* paskaita "Tauta—aplinkos ugdyta žmonių bendruomenė", vasarvietės savininko *Valdo Adamkaus* įprastiniai viltingu žodžiu ir tautos himnu.

Salia įprastinių nuolatinių šių suvažiavimo lankytojų, kasmet atvykstančių čia pasisemti dvasinės stiprybės, buvo matyti nemažas skaičius ir naujų jaunų veidų, nejučiomis žadančių ateities viltis... (ta)

Nauji leidiniai

● LITUANUS, Volume 25, Number 3, Fall 1979. Lithuanian Quarterly Journal of Arts and Sciences. Šio numerio redaktorius — *Jonas Zdanys*. Lietuvos administruoja *Jonas Kucėnas*. Žurnalo redakcijos ir administracijos adresas: Lituanus, 6621 S. Troy, Chicago, IL 60629. Metinė prenumerata — 10, bibliotekoms ir įstaigoms — 15 dol.

Naujasis Lituanus numeris skirtas beveik išimtinai grožinei literatūrai. Su poetu *Tomu Venclova* skaitytojus supažindina redaktorius *Jonas Zdanys*, duodamas ir dešimties eilėraščių vertimus. Spausdinamas *Arthur'o Miller'io* laiškas partijos sekretoriui *Griškevičiui* ryšium su *Tomu Venclovos* pastangomis išvykti užsienin. *Aleksis Rannit* prisimena susitikimą su *Tomu tėvu Antanu Venclova* pasuktinėmis nepriklausomybės dienomis Taline ir susitikimą su jo sūnumi *Tomu dabar Yale universitete*. Spausdinamas *Kazio Bradūno* pasikalbėjimas su *Tomu Venclova* ryšium su PEN klubo suvažiavimu. Ilgiau stabelėjama ir prie antro poeto — *Henriko Radausko*. Apie jį ir jo kūrybą rašo *Jurgis Blekaitis*. Duodama vieno *Radausko* eilėraščio vertimas (*Jono Zdanio*), bibliografija raštų anglų kalba apie *Radauską* ir išverstųjų anglų kalbon *Radausko* eilėraščių. Recenzuojamos knygos: *Aleksis Rannit* "Donum Estinicum" (*Jonas Zdanys*) ir *Simas Kudirka and Larry Eichel* "For Those Still At Sea: The Defection of a Lithuanian Sailor" (*Antanas J. Van Reenan*). Dėlė skirtojose pasilpuose dėmesys kreipiamas į dailininkės *Eleonos Urbaitytės* kūrybą.

Bostono etnografinis ansamblis atlieka lietuviškąsias vestuves Jaunimo kongreso uždarymo programoj. Nuotr. Lino Mellius

Iš rumunų poezijos

TUDOR ARGHESI

SANO SKAUSMAS

Mano penktadienio skausmas sekmadieniai suveinėja,
 Jį labiausiai jaučiu, kada varpas
 sugaudžia bokšte.
 Aš apgaliu ir piktnuos savaltės
 dienomis. Metal yra nūfūs, laikas išaugo.
 Užgesusios praeties valanda mane šaukia
 ir nėra kaip išėti iš tos valandos
 tarp polemų ir dūmų.
 Vis dar tebemyliu laiką,
 nes atrodo, jog yra mano
 tiek balmėje, tiek drašoje.
 Est didvyris? Est baltys?
 Žmogau, veikamas kaip senas skuduras,
 Iš septynių sagų tau beliko penkis.
 Dvi dingo,
 viena tarp uolų,
 Kita nukrito į eilę.
 Klausyk... Krenta į amžinybę.

PSALMĖ

Kaip pasakų karalaitis, jodamas ant vėjo žirgo,
 Aš klajojau po laukus ir miškus,
 bet, pasiekęs tarpekilių sužalotus kalnus,
 įsitikinau, jog negaliu kopti į jų viršūnes.

Nakties skaislume, kai didžiulės, akios žvaigždės
 mane šaukia, bedugnės irgi mane traukia.
 Aš pasirinkau ilgiausią kelią per dykumas,
 bent ant jokio tako negalėjau Tavo sutikti.

Aš Tave vijau, poezija, žodžiais ir skiemėmis,
 Aš Tavo tykojau klupsčiom ir šliauždamas,
 mano vergiškas ir nuolankumas, tikėjau,
 galiausiai pažadins Tavo man pasigaldėjimą.

Per visą gyvenimą aš mėginu Tave pagaut pasikalbėti,
 Tačiau Tu visada slepies, vos aš tik pasirodau.
 Kal graibinėjuosi prie Tavo sienelės, šnabzdėdamas liūdną maldą,
 bet aš matau, kad man pirma reikėtų nužudyti Tave.

OCTAVIAN GOGA

BE TĖVYNĖS

Aš esu žmogus be tėvynės,
 Vėjo nešamas ugnies grūdas,
 Vergas, vienas ištrūkęs iš pančių,
 Nelaimingiausias pasaulyje.
 Aš esu naujo tikėjimo žynys,
 Vargšas pamišėlis, žvaigždės apakintas,
 Kuris seniai klajoja, norėdamas jum atnešti
 Savo šalies pasakas.

Aš esu paskutinė
 Iš per tūkstantmetį pralietų ašarų;
 Aš esu svajonė, atgimstanti
 Našlaičių židinyje.
 Aš esu klajojantis priekalistas
 Bebalsių vietovių
 Ir mirštančio pasaulio.
 Aš esu paskutinis šauksmas.

Aš esu verkias atodūsis
 Ten, mano kalme ant kalvos.
 Aš esu kraujuje išmirkytas šauksmas
 Mano Tėvynės našlių.
 Aš esu meliš ir neapykantas pasiuntinys,
 Kažkas, kas svajoja apie laimėjimus,
 Ir burnoje aš nešiojuos prakelkimas,
 Paveldėtus iš mano senelių.

Aš esu atsisakyres nuo kapų
 Ir nuo drėgnų bel šaltų kripty,
 Kur buči atsiminimai
 Prie amžinos svajonės.

Ir su tuo šurpulu, žudančiu
 Tuos, kurie tiki savo brolais,
 Aš apverkiu prie klekvienu durų
 Užmirštų mirusiųjų skausmą.

Slaidieną aš jaučiu naktį nusileidžiant
 Ant mano praėjusio ryto,
 Mano daigą įsisupant
 Į amžinos tylos drobulę...
 Aptaškytas purvu ir pašalpom,
 Aš savo našią nešu įsų tarpe;
 Nes vargas tam, kuris, praradęs savo šalį,
 Turi jos prašinėti iš įsų...

EMIL ISAC

NAARIPO ŽMONA

Septynios žvakės degė švityryje,
 bet vis audroje nematyti žvejo.
 Jūra staugia, juodindama baltus namus,
 sutraikšyta žuvim pakrelktos uolos.
 Naaripo žmona,
 sutaršytas plaukais, plūstančiom rankom,
 klykia naktyje: "Dievo Motin, leisk jam grįžti namot!
 Jeigu jis danguje, numesk man jį čia,
 jo vieta — būti su manim, prie irkių!"
 senai žvejai krūpčioja iš slaubo, bežiūrėdami į jūrą
 ir į pamiršusią moterį

Valkai rankom pridengia liepsnų žvakų,
 degančių po gipsine Dievo Motina.
 Lietus švilpauja kaip švinas kaustynių ugnyje.
 Mirusieji juokiasi po velėna ir žemė dreba:
 bangos neša naujas baltas sielas į jūros dugną;
 stiebai lūžta, virvės įstempia, pasklinda steros kvapas.

Naaripo žmona nirsta;
 Ji svaido akmenis į jūrą, jos metų akmenis.
 Ji nuo krūtines nuplėšia kryžių, jos kryžių ir valką.
 Ji spleaudo krauju, jos melišs krauju.
 O jūra sėlsta, senoji, žiaurioji jūra,
 kurčia kaip senas amžius, kaip senmergė, pilna slopinamo sluto.

Naaripo žmona paliovė klykti ir grumtis.
 Ji giliai nuskendo vandenyse,
 skausmo sūkuriu nugarzdinta į jūros dugną,
 ir ten jos širdis skambina žemės varpą: varpas gaudžia ilgai.

Constantin Brancusi (rumunas, 1876-1957)

Malda (bronzos)

Atsidaro didieji vartai; Ji mato savo vyrą,
 Ištsusį tarp vėžių, sidabrą su Laiku.

Ir iš ryto, kai žvaigždės užgeso
 ir vandenys nurimo, valkal išėjo į mokyklą.
 Raudona rožė plūduriavo netoli pakrantės;
 žėrinti kaip auksas, kveplanti kaip moteris,
 aromatiška kaip pavasaris, graži kaip muodėmė.
 Bet niekas negalėjo paimti tos rožės.
 Ji pleveno virš bangų, ir žvejai, ją matydami plevenant, žegnojosi.
 Medžiai palinko į pakrantę, ir Naaripo žmona
 plūduriavo rožėje, raudona tarp kregždžių.

MIHAIL BENIUC

JEI TU MANĖS NEMYLI

Jei tu manęs nemyl, Aš esu Faraonas,
 Matęs savo kariuomenę, Raudonosios jūros prarytą.
 Jei tu manęs nemyl, Aš esu Sifzas,
 Tolydžio ritas savo uolų Išilgai kalno,
 Kad klekvienu kartą ji nukristų.
 Jei tu manęs nemyl, Aš esu Tantalas,
 Amžinai ištroškęs vandens, Kuris nutoista nuo jo lūpų.
 Jei tu manęs nemyl, Aš esu Odisejas,
 Kurio Penelopė nelaukia, Ausdama ir vėl ardydama medlės drobę.
 Aš esu Orfėjas Be Euridikės.
 Jei tu manęs nemyl, Bent pagatėk manęs
 Ir leisk man pasilikti tavo širdies pragare
 Per amžių amžius.

GHEORGHE BACOVIA

PAVASARIO NERVAI

Pavasari, Kvapi tapyba ir violetinis žaidimas;
 Vitrinose naujo poeto elėraščiai;
 Mieste girdimi valso atodūslai.
 Tai naujas svajonių ir galimumų pavasaris...
 Ilgas atbudimas virpa ir šnabžda aplink,
 Visa yra šviesa ir karšta saulė.
 Dirbtuvės kieme išblyškusi darbininkė
 žveigia į žydrą horizontą.
 Tai naujas pavasaris seniems skausmams...
 Okinknai jau pasipila į laukus,
 Jaučiame drebant žemę ir tolydžio krūpčiojant:
 Bus visko, kaip kad visad turima;
 Bet ir vėl visa palieka laukimas ir spėjimai.
 O, kada gi pagaliau aš galėsiu apdainuoti kitus pavasarius!..

LUCIAN BLAGA

KALNAI, DUOKITE MAN KŪNĄ

Trumpalaikis kūne, aš teturiu tik tave;
 tačiau, aš nevaiknuoju tavęs raudonom ar baltom gėlėm,
 nes tavo ploni rėmai
 ver slauri balsiai slėlai,
 zurią aš nešiojuos savy.

Jūs, kalnai, fūros, duokite man kūną,
 duokite man kitą kūną, ligi visas mano pamišimas
 praels.
 Piačioji žeme, būk mano liemeniu,
 būk krūtine šiai laukinei širdžiai,
 būk namais nuo audros, kuri piaka mane,
 truškina mane mano užsispyrime.
 O! Tada visam pasaulyje
 je išgirs mano dideltus žingsnius,
 tokiu vyru aš tapsiu,
 šventoji Zeme!

Naujoji rumunų poezija

P. GAUCYS

Ligi šiol mažai kas domėjos rumunų poezija netgi ir Vakarų pasaulyje, turinčiam ilgamečių tradicinių ryšių su Rumunija. Tad nenuostabu, kad ir mūsų se apie ją nieko nežinoma. Galbūt ir ne visi literatai žino, kad dadaizmo judėjimo pradininku buvo rumunas Tristanas Tzara, kad Pinaut Istrati, Virgil Gheorgiu, Vintila Horia buvo rumunai, savo romanais pagarsėję ne tik Prancūzijoje, bet ir visam pasaulyje, o E. Ionescu savo absurdo teatru dabar irgi visur žinomas ir jo veikalai visur statomi.

Bet rumunai yra taipgi tikra poetu tauta. Jie turi didelį ir gražų folklorą — savo liaudies dainas, ilgesiu, liūdesiu ir skausmingumu labai panašias į mūsų. Jas, net vadina panašiai kaip ir mes *doina* ir labiausiai mėgsta jas dainuoti, būdami vienatvėje. Cia apžvelgiama ne visa rumunų poezija, o tik naujoji, dabartinė Rumunų poezijos tėvu laikomas *Mihail Eminescu* (1850-1889). Jis įvykdė pirmą ir gilia

Nes, kol esu mylimas,
 Aš įkopsiu į dangų, aš pakelsiu į padangę
 visas jūras,
 kaip laukines, banguojančias rankas,
 pasiekiančias dangų,
 ištempdamas jas,
 sulaužydamas jų formas,
 kad pabučiuotų spindinčias žvaigždes.

Nes, kaip ilgai aš būsiu nekenčiamas,
 aš sudaužysiu po savo akmeninėm kojom
 visas bekdaidžiojančias
 vargšes saules,
 ir gal aš šypsuosiu!

Bet, trumpalaikis kūne, tuo tarpu aš teturiu tik tave.

MARIN SORESCU

ŠEKSPYRAS

Šekspyras sukūrė pasaulį per septynias dienas.
 Pirmą sukūrė dangų, kalnus ir dvasios negeroves.
 Antrą — upes, jūras, vandenynus ir kitus jausmus
 ir davė juos Hamletui, Cezariui, Antonijui, Kleopatrai ir Ofelijai,
 Otelui ir dar kitiems,
 kaip palikimą jiems ir tiems, kurie vėliau gims.
 Trečią dieną pašaukė žmones,
 norėdamas parodyti malonumus:
 laimę, melę, nevilį,
 pavyduilavimo malonumą, garbę ir daugelį kitų,
 ligi pagaliau visi išsibaigė.
 Tada atėjo keli pavėlavę personažai.
 Kūrėjas juos užsukdamai paglostė,
 sakydamas, kad visa, ką gali padaryti,
 tai parašyti literatūrinę kritiką,
 nuneigiančią jo kūrinį.
 Ketvirtą ir penktą dieną sukūrė juoką,
 atpalaidavo komikus,
 kad sugalvotų šokių,
 ir paliko karalius ir imperatorius
 bei kitus nelaiminguosius linksminis.
 Šeštą dieną išsprendė kai kurias administracines problemas:
 sugalvojo audrą
 ir išmokė karalių Lyrą
 užsidėti šlaudinę karūną.
 Dar buvo likę keli pasaulio sukūrimo fragmentai,
 ir padarė Ričardą Trečiąjį.
 Septintą dieną žūrėjo, ar dar beliko kas padaryti.
 Teatrų direktorial jau padengė žemę skeibimais,
 ir Šekspyras galvojo, kad, būdamas taip pavargęs,
 buvo vertas pamatyti spektaklį.
 Tačiau pirma, nežmoniška išsisėmęs,
 trumpam laikui pasimirė.

Išvertė P. Gaučys

Nicolae Grigorescu (rumunas, 1839-1907)

Kalmo mergaitė (aliejus)

pasaulinės kultūros ir rumunų tautinės dvasios sintezę. Kiekvienas rumunų poetas ir rašytojas prisipažįsta, jog esąs jam skolingas; jį kritikuoti laikoma kone šventvagyste. Naujaisiais laikais tik *Arghezi* (1880-1967) jam prilygo savo poezijos reikšmę ir tobulumą. Jo gyvenimas apima visą dabartinę rumunų literatūrą, nes jis buvo poetas, romanistas, kritikas, žurnalistas ir filosofas.

Svarbiausiu *Arghezi* įnašu rumunų literatūrai laikoma rumuno asmenybės meniškas išskaymas. Toji asmenybė yra sudėtinga šalyje, esančioje Vakarų ir Rytų sankryžoje. Per du tūkstantčius metų kariai mindė Valakijos ir Moldavijos lygumas, bežygiuodami į Vakarus ar į Rytus. Nuo romėnų iki turkų, daugelis jų keliautojų čia apsigyveno. Romėnai įsikūrė Dakijoje ir kraštui davė savo kalbą, ligi šiol tebe laikomą artimiausia ir vyriausia lotynų kalbos seserimi. Kalbotyros filosofai tvirtina, kad kalba tai kultūra. Galbūt tik rumunų kalbos dėka išliko toji kultūra ir civilizacija per turkų ir musulmonų okupacijos šimtmečius. *Arghezi* buvo susizavėjęs tuo išlikimu. Jis matė du prieštarings rumuno būdo bruožus: Vienas buvo polinkis greitai susipykti, veikti, reaguoti. Kitas — kantrus, beveik stoiskas susitaikymas su likimu. Abu bruožai labai rumuniški ir pilnutiniškai jaugė į rumuno asmenybę. Romėnai nukariavo Dakiją, bet, kaip *Ovidijas* (ištremtas į Judosios jūros pakrantes) pažymėjo, romėnai negalėjo nugalėti krašto moterų, kurios ištekėdavo už centurijonų ir už paprastų karių. "Vienu ar kitu būdu, — sako *Ovidijas* — vyras, čia atvykęs, yra skirtas ir čia mirti, ir jis čia miršta laimingas, netgi prieš savo valią".

Arghezi kūryba sulieja vyriską ir moterišką pradus, veiklų ir pasyvų, veržlią miestų visuomenę ir šiltus, kenčiančius laukus. Kitas didelis jo nuopelnas buvo jo reikalavimas, kad rašytojai vengtų pagundos užsidaryti savyje ir nenutolti nuo Europos kultūros didžiųjų srovių. Jis norėjo, kad kiekvienas rašytojas ar poetas turėtų savo kūrinių vertimų programą, nes jis tikėjo, kad gilus užsienio literatūrinių rūpesčių pažinimas praturtina kūrėjo asmenybę ir kad toks pažinimas atbaigia kūrėjo savo paties kalbos supratimą ir jos išsamumą. Dabartiniu metu Rumunijoje yra daugiausia rašytojų ir poetų, gerai mokančių svetimas kalbas, kaip jokiame kitoje pasaulio šalyje. Dabartinė rumunų literatūros vertimų programa yra plačiausio masto Europoje. Rumunų rašytojai, baigę mokslus namie, vyksta į Paryžių „kultūriškai apsišifuoti“.

Šio šimtmečio pradžioje iškilo poetai *Octavian Goga* (1881-1938) ir *Emil Isac* (1889-1955), abu gimę Transilvanijoje, tada Austrovengrijos valdomoje, ir kovoje už jos išlaisvinimą. Po I-o pasaul. karo ir Transilvanijos įjungimo į Rumuniją, reikėsi stiprios pastangos visą tautą suvesti į sąlytį su menais. Tuo metu buvo aktyviausi *Lucian Blaga* ir *Ion Barbu*, abu gimę 1895 ir mirę 1963m. Bet jie buvo labai skirtingi. *Blaga* galvojo, kad stiprus tautinis teatras būsiąs poezijai židiniu. Tuo gi tarpu *I. Barbu* atstovavo uždarai poezijai. Anot jo, visa tą reikia atkleisti savo dvasioje, panašiai kaip vandenyje atspindi dangus. Modernumas taip pat ryškus ir kituose poetuose, kaip jau minėtas *E. Isac*, *Harie Voronca* (1903 - 1945). *Gheorghe* (Nukeita į 4 pusl.)

Azorinas lietuviškai

JURGIS GLAUDA

Azorin, PIRMASIS STEBUKLAS. Vertė Povilas Gaučys. Išeido "Rūta", 1979 m. Chicagoje. Kalbą žiūrėjo Pranas Razminas. Spaudė M. Morikūno spaustuvė Chicagoje. Viršeli piešė Vytautas O. Virkau, knyga 200 psl., kaina — 5 dol., gaunama "Drauge".

Keli kuklūs skelbimėliai rodo didelį mūsų knygos leidyklos įvykį. Lietuvių kalboj pasirodė stambiausiojo ispanų novelisto Jose Martines Ruize, kurį literatūrinis pasaulis žino slapyvardžiu — Azorin — novelių knyga.

Tas novelių rinkinys pavadinatas vienos rinkinio novelės vardu "Pirmasis stebuklas". Novelių parinkimas rodo vertėjo norą parodyti visą Azoriną, jo ilgą novelistinės karjeros raidoje, nuo 1897 iki 1956 metų. Negyvenę ispanų kalbos kraštuose lietuviai, be abejo, susidoms ispanų novelės meistro menu. Azorin mirė 1967 metais, bet kaip jau įprasta, jo genijus liko ir liks neišnykęs. Pakartotinis jo knygų laidos ir vertimų gausa liudija Azorino nemirtingą talentą jausti, suprasti ir dėstyti.

Knygoje įdėtas dailininko Taulerio nupieštas Azorino portretas. Vertėjas, Povilas Gaučys, dešimties puslapių įvade išsamiai aptarė Azorino meno pobūdį, jo vietą ispanų literatūroje, jo kelią į pasaulinę literatūrą.

Povilas Gaučys, nuostabaus kalibro vertėjas iš ispanų kalbos. Periodikoje grožinės ispanų kalba rašančiais poetais — tiek daug jis išvertė jų eilių! Knygų rinkiuotėje Povilo Gaučio versta knygos: stambūs Lotynų Amerikos rašytojų novelių rinkiniai "Pietų Kryžiaus padangėje" (1953) m., Riveros "Amazonės džunglėse" (1974), M. Unamuno "Vienos aistros istorija". Visas šias knygas, palaimingo pripuolamumo dėka, ir man teko recenzuoti. Ir visad lydėjo recenzenta gavus į naują "terra incognita" įžengimo smalsumas. Šias knygas galima skaityti (mūsų sąlygomis) rusų ir anglų kalba. Tačiau kokio tai šviežiena lietuviškos knygos viršeliuose!

Salia savo gausiausių pasaulinės politikos apžvalginių straipsnių, Povilas Gaučys duoda preciziškų Lotynų Amerikos ir Ispanijos poetų vertimų. 1962 metais "Draugo" atkarpoje ėjo jo išverstas R. Gallegos romanas "Laukinė moteris". Povilas Gaučys yra tikras ispaniškai kalbančiųjų kraštų literatūros ambasadorius lietuvių išėvijos spaudoje. O kad mūsų literatūra turėtų tokių ambasadorių latvių, estų, na ir kitų kalbų spaudoje!

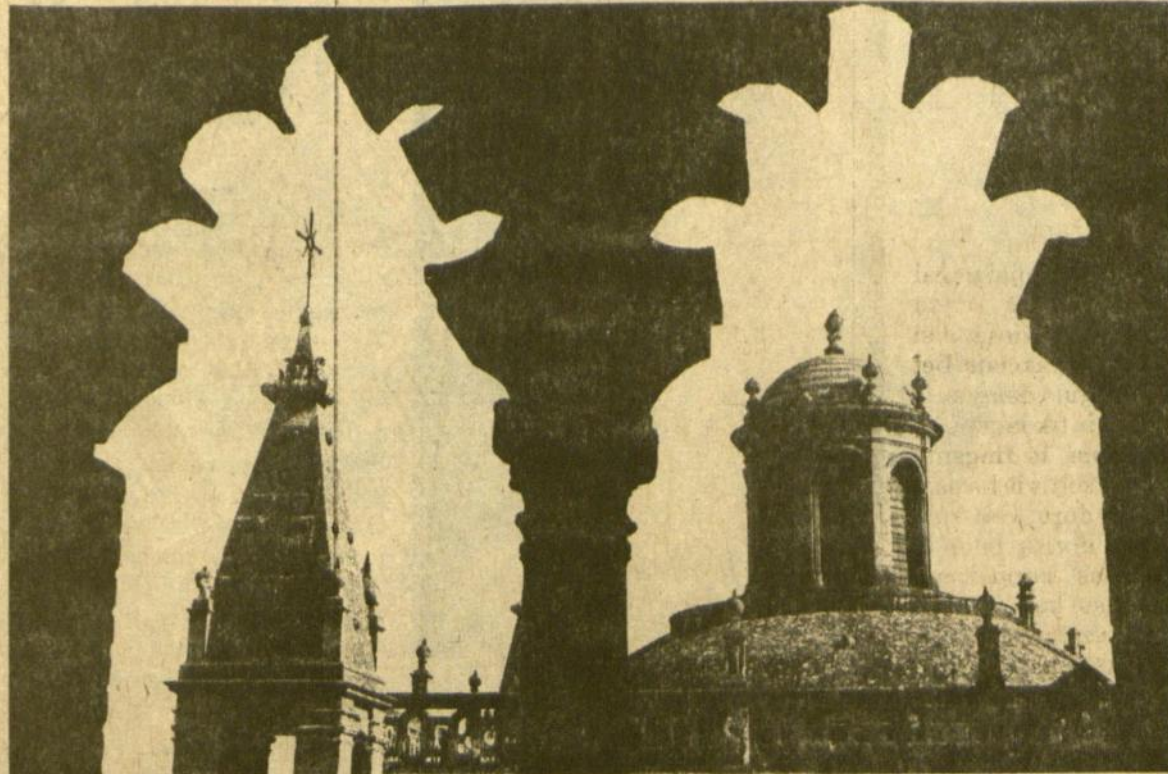
"Pirmojo stebuklo" įvade Povilas Gaučys sutelkė daug duomenų apie Azoriną, jo novelistikos meną, vietą ispaniškai rašomos literatūros aruoduose. Ir apie ispaniškos novelės savaimingumą.

Azorino reikšmė ispanams neišpasakytai didelė — jis atnešė ispanų rašytojams naujas pažiūras į novelės rašymo būdą, naujas novelės žanro definicijas. Šitai, sekant visai palaidai Povilo Gaučio išverstas Lotynų Amerikos rašytojų novelės "Pietų Kryžiaus padangėje" antologijoje, nesunku susekti. Istorinė Azorino rolė pasaulinės novelės kaitoje yra naujų tonų, naujų koloritų įvedimas į novelės žanrą, tarytum novelės transformavimas į naują žanrą.

Paradoksiškai tarus: novelėje Azorin užmiršo vyksmo dinamiką, epilogo sprogsma. Siužeto dinamizmą adoruodami, prancūzai pasiekė šio žanro ir vaizdavimo metodo virtuoziskumą. Azorinas

pakeitė sceniškas novelės traktavimo dekoracijas. Akcija dinga. Jos vietoje — melancholiškas susitikimas su spalvų niuansais, su niekad iki krizės neišryškėjančiomis gana slogiomis nuotaikomis. Tai niuansų, pustonų, bailaus apmaudo, neišsakymų ir tylaus liūdesio pasaulis. Švelnūs ir pasyvūs personažai užpildo novelių turinį. Žmonių siekiai — miraziiniai. Novelės bendroji nuotaika eina liūdno arba giliai atsiprašančio šypseno ženklu.

Azorinas perleido ispanų visuomenės ekstraktą per savo meninę ir filosofinę prizmę. Didieji rašytojai turi prabangią privilegiją kurtis savo visuomenę savo kūryboje, visiškai atmetant tikroviskumą. Taip Maupassant'o ištisas masyvas suformavo jo žmonių valstybę. Čechovas sukūrė ištisą valstybę jo "atliekamų" žmonių. Krėvė dovanojosi istorijai jo kaimiečių gyvenvietes. Povilas Gaučys, parinkdamas įvairių siužetų, istoriškai ir geografiškai taip įvairių, parodė, kad Azorino novelių laikas ir terenas neįveikia. Tai yra jo, Azorino, tūpai — ir šešiolikto amžiaus Hidalgo, ir nūdienis Sarrio, ir visi poetai, gydytojai, keliautojai, ekscentriškos kunigaikštienės ir tolimo Miguelio Cervanteso amžininkai. Visi jie egzistuoja blankių spalvų peizaže, galima drąsiai tarti — nepažindami tos ti-

Ispanija: Sevilijos katedros fragmentas.

Nuotr. N. Kulpavičienės

pingos, vulgarios, "karmeniškos" Billūno, mes praradome kondensuotos novelės skonį. Pastaruoju metu mūsų novelės ištįsta į atkarpų atkarpas: ilgos, palaidos, vaizduotojos savo visame ilgame gyvenime. Ir nebuvo turbūt nė vieno ispanų beletristo, kurio nepaveiktų Azorino kūrybinė filosofija, vaizdavimo metodai. Jo įtaka buvo galinga ir ji suformavo naują dimensijų nūdienę ispanų literatūrą...

Jo novelės trumpos. Šeši ar dešimt puslapių turi suteikti viską, kas skirta siužetui, nuotaikai, protagonistams. Šitą akcentuoja savo žiniškai. Visi jie egzistuoja blankių spalvų peizaže, galima drąsiai tarti — nepažindami tos ti-

laimėjo jokiais pinigais nepuperkamą vietą žmonių istorijoje. Tikslai vieną dalyką čia reikiu išidėmėti: literatūra, muzika ir dailė yra žiauriai negailėtingos. Jas kuriantis žmogus turi visas joms pasiaukoti, sąjautume, su kūnu ir "dūšia". Jeigu kas nori prisišnekinti tik laisvalaikio žaidimui, tik laiko "užmūšimui", tik trečiam patiekalui po visko, nieko vardan jų neišsižadėdamas ir neprarasdamas, visos jos trys tokiam meilikautojui tampa žiauriai kerštingos. Dažniausiai tada anų prisišnekėlių į menus pretenduojančius darbus užantspauduoja prasto mėgėjo antspaudu ir tiek.

Gydytojo Antano Lipskio tapybos ir skulptūros paroda šiuo metu vyksta Balzeko Lietuvos kultūros muziejaus galerijoje, 4012 Archer Ave., Chicagoje. Paroda uždaroma spalio 9 d. Galima lankytis visas septynias savaitės dienas nuo 1 val. popiet iki 4 val.

Parodoje randame 25 ekspozitatus. Tai vis tapyba ir kelios skulptūrėlės. Patalpos tokia kammerinė parodai labai palankios. Ekspozitų išdėstymas pasigėrėtinai, apžvietimas jaukus ir tikslingas.

Pačiose Antano Lipskio tapybose regime labai šiltą spalvos pajautimą, viener daugiau pasislėptus, kitur labiau išryškintus švelniai saloninius potėpius. Tik ne visur visa tai susiklosto į konstruktyvią kompoziciją. Daiktai ir gėlių puokštės ne visur susikabina į vienumą. Natūrmortiniam statiškimui pridėdant dinamiško judesio foną, kaip "Raudonoje gėlėje" (Nr. 11) ir kitur, neišlaikomas paveiklo nuotaikinis ir situacinis balansas. Tačiau yra ir šia prasme visai bepricikliščių darbų: "Zvakidė" (Nr. 23), "Kompozicija" (Nr. 18), "Kompozicija su gėlėmis" (Nr. 21).

Parodą pajvairina keletas mažų skulptūrų. Ar jose yra kūrybinio polėkio? Savo gražumu ir mažumu jos vis dėlto akį traukia tik labiau kaip suvenyrai. Žinoma, tai dar nereikia, kad mažas meno objektas negali būti vertingas. Tokį vertingumą liudija visa rytietiškoji tūkstantmetė keramika. Bet ir gražumas gražumui taipgi nėra lygus. Vienas yra kūrėjo iš nežinios ištrauktas, atkastas ir žiūrovą stebinantis gražumas, kitas yra tik pasaldintas, žiūrovui pataikaujantis gražumas. Lipskio skulptūrose kaip tik pasigendame atradimų tam tikro specifinio gražumo sąskaiton.

Bendras parodos įspūdis ir išvados. Antanas Lipskis yra jau pakankamai mikslios spalvinės ir forminės technikos įsisavintojas. Atrodo, jau žinąs pakanka-

kambario grindimis yra skausmingesnis už fanfaronis deklarujamas aistras, už vulgarius pavvydo ar keršto išgyvenimus. Azorino novelės yra psichinių būsenų eisenos. Tai kamerinės muzikos stichija, kur audros ir forte neturi sau vietos.

Jautrus kasdienybės apmąstytos ispanų rašytojas Azorin (Jose Martinez Ruiz) su savo "Pirmuoju stebuklu" yra didelis svečias mūsų knygų lentynoje. Ir ne tik išėiviskuoju mastu — ši knyga gali būti importuota ir ok. Lietuvon, jeigu...

jeigu literatūrinės upės pakais savo tekėjimo kryptį. Ne kitaip. Tai būtų "pirmas literatūrinis stebuklas" biurokratijos kloakoje.

A. Lipskis. Svieto mušėja

mai dailės paslapčių ir pakankamai paaukojęs darbo valandų, kad toliau imtų rūpintis viener grynai savojo veido atradimu ir jo išryškinimu. Dabar, šiaip ar taip, Antanas Lipskis yra tik impresionizmo epochos adeptas. Tai gi daugiau ar mažiau didžiųjų anos epochos genijų atspindžių atspindys. Tuo nesakome, kad Lipskis turi griebtis kurių nors šios dienos menuos vyrų raujančių broūų. Situacija būtų ta pati. Dailininkas turi įieškoti savojo Aš ir pasakyti tai, ko dar niekas kitas nėra pasakęs. Šito tad Antanui Lipskiui ir linkime.

k. brd.

Menų fondo parama

Illinois Menų Taryba (Illinois Arts Council) skirsto pašalpas kultūriniam reikalams. Paskutinė data paduoti prašymą šalpai — 1979 m. lapkričio 1 d. Šalpa bus taikoma projektams, numatytiems vykdyti nuo 1980 m. kovo 1 d. iki rugpjūčio 31 d. Pašalpa tegali gauti organizacijos, įregistruotos kaip "not-for-profit". Smulkesnių informacijų teikia Cynthia Miles ar jos pavaduotojas Hans Gallas,

Rumunų poezija

(Atkelta iš 3 psl.)

Bocovia (1881-1957) iškelta hallucinuojančias pasibodėjimo, marazmo ir mirties vizijas. Jo rinkinys "Svinas" yra vienintelis tokios rūšies pasaulinėje literatūroje.

Žymiausių simbolizmo atstovu rumunų poezijoje buvo Ion Minulescu (1881-1944), kuris į ją atnešė savotišką Paryžiaus Montparnaso dainininkų entuziazmą.

Dviejų karų protarpėje rumunų poezija buvo ypač gausi ir įvairi. Dadaizmas buvo Tristan Tzara (1895-1964) kūrinys. Jis debiutavo kartu su Ion Vinea (1895 - 1964). Ion Pillat (miręs 1945) buvo linkęs į parnasiškumą ir egzotiškumą. Vasile Vaiculescu (1884-1962) buvo neramus ir naudojo atrią kalbą, bet vėliau suderino pridengto jautulingumo žymes su mistiniu pamaldumu. Adrian Maniu (1891-1968) kultivavo paprastą primityviškumą, o paskui metėsi į mistiškumą. Įsiviešpatavus įvairiems "izmams", daugelis poetų liovėsi rašyti. Ion Barbu rado pasitenkinimą mokslo studijoje ir tapo europinio masto matematiku. Lucian Blaga protestavo prieš žmogaus atskyrimą nuo gamtos ir idealizavo kaimišką gyvenimą. Ion Pillat išvertė rumunų kalbon T.S. Eliotą ir E. Poundą

II-jo pasaul. karo metu, naciams įsigalėjus. Rumunijoje, daugelis poetų ir rašytojų atsidūrė koncentracijos lageriuose. Tame laikotarpyje pasižymėjo Mihai Beniuc (1907), labai temperamentingai iškėlęs socialinį klausimą. Komunistams įsiviešpatavus Rumunijoje, sustiprėjo polinkis į kairę. Dideliu mastu pasipylė vertimai iš rusų kalbos Rusų kalba įvesta į mokyklas. P. 1948 m. ryšiai su Vakarais buvo labai apskintai, o su Rusija labai išplėsti. Tačiau, tuo nepaisant, Vakarų srovė Rumunijoje nebuvo visiškai nustelbta. Rašytojai gausiai vertė Vakarų klasikus, anglų ir amerikiečių autorius ir moderniusius: Eliotą, Hemingway ir Faulknerį.

Pastaraisiais metais Rumunijoje labai suklestėjo ir moterų poezija. Šalia Maria Banus (1914), žiūrinčios į pasaulį per pojučius, bet kartu su tuo kultivuojančios ir socialinę poeziją, Nina Cassion (1924), visur bejieškančios žmogiskumo pėdsakų, ir intymaus gyvenimo puoselėtojos Veronikos Porumbacu (1921), pasireiškė taipgi labai jaunos poetės: Ana Blandianu (1924) ir Gabriela Melinescu (1942).

Rumunija yra laiminga, turėdama stiprias literatūrinės tradicijas ir gerus žurnalus provincijoje. Rašytojai, gyvenę Clujuje, buvusioje Transilvanijos sostinėje, Jasuose ir kituose sričių centruose, nesigėdina "provincinių" rašytojų "vardo, nes jie turi čia daugiau laisvės ir laiko gyventi net pilnesnį kultūrinį gyvenimą.

Rumunijai pradėjus kratytis įkyrios rusų įtakos, rašytojai ir poetai irgi pajuto daugiau laisvės, o tai buvo priežastis pražysti lyrinei poezijai. Dabar joje nėra "mokyklų" ir sunku juos sugrupuoti. Jaunieji poetai daugiausia spiečiasi prie "Amphiteatro" žurnalo.

Poetai - socialinių ir mokslinių revoliucijų amžininkai — Rumunijoje nėra vien įkvėpti faktų liudininkai, jie taip pat yra ir jų drąsūs bei jautrus aiškintojai. Atgavę vidinę laisvę, poetai rumunai mėgina visas lyrinės formas.

Illinois Art Council, 111 N. Wabash Ave., Chicago, IL 60602, tel. (312) 793-6760.

M. K. Ciurlionis (1875-1911)

Dėmesys Ciurlionio Vakarų Berlyne

Charlottenburgo pilyje, Vakarų Berlyne, rugsėjo 2 d. atidaryta M. K. Ciurlionio kūrinių paroda buvo ir yra šio didmiesčio kultūrinio gyvenimo centriniu dėmesiu. Ji čia truks iki spalio 6 d. Kaip jau anksčiau rašėme, paroda domisi ne vien tik berlyniečiai, apie ją rašo ir visos Vakarų Vokietijos spauda. Iš Lietuvos paroda atvežti 36 M. K. Ciurlionio paveiksai: triptikas "Raigardas", "Jūros sonata", "Pavasario ciklas", "Zodiako ženklų ciklas", "Karalių pasaka", "Rex" ir kt. Ten rengiamuos koncertuos grojami M. K. Ciurlionio muzikos kūriniai. Rugsėjo 23 d., Charlottenburgo pilyje įvyko tarptautinis Ciurlionio kūrybos studijinis simpoziumas. Iš Amerikos buvo pakviestas dalyvauti Ciurlionistas Aleksis Rannitas. Jisai simpoziume kalbėjo 20 minučių. Be to, Rannitas apie Ciurlionį dar skaitė paskaitą Berlyno universitete. Ciurlionio simpoziumui vadovavo prof. dr. Rudolf Steinhilber. Gi pačiame simpoziume buvo kviešti pasisakyti: dr. Eberlein (Düsseldorfas), prof. Landsbergis (Lietuva), dr. Ambrasas (Lietuva), dr. Grisebach (Berlynas), prof. Roters (Berlynas), prof. Sondeckis (Lietuva), dr. Wehmeyer (Kölnas), prof. Rannit (JAV) ir dr. Gajowy (Kölnas).

Lietuviškos temos slavistų programoje

Amerikiečių draugija slavų studijoms puoselėti šimet pasėdžiaus Sheraton - Park Plaza viešbuty, New Haven, Connecticut. Jos metinis suvažiavimas prasidės trečiadienį, spalio 10, ir tęsis iki šeštadienio vakaro. Atrodo, kad įvairūs Baltijos tautų reikalai bus aptariami bent trijose mokslinėse sesijose:

- 1) Trečiadienį, 3 valandą, profesoriai Tõnu Parming, Leonas Sabaliūnas, David Crowe, Deon Greer ir Alexander Dalling, paanalizuos Pabaltijo valstybių elgesio savybes 1938-1944 metų krizinių situacijų atvejais.
 - 2) Taip pat trečiadienį popiet Tomas Venclova dalyvaus diskutuojant apie Lietuvos kultūrinę identitetą, svarstydamas žmogaus teisių klausimus Lietuvoje.
 - 3) Penktadienį popiet, nuo 1:30 iki 3:30, speciali sesija skirta krepis dėmesiui Vilniaus universiteto 400 metų sukaktį. Jai pirmininkaus Szeslaw Milosz.
- Galutinė suvažiavimo programa bus platinama suvažiavimo metu. Mokslinių darbų besidomintieji kviečiami suvažiavimui užsukti.